

AKTUÁLNÍ INFORMACE K PROCESU PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI VOD

Ing. Jan Cihlář, Ing. Jan Plechatý, Ing. František Smrčka

Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s. Praha

Plánování v oblasti vod je soustavná koncepční činnost, kterou zajišťuje stát, a to prostřednictvím pořízení Plánu hlavních povodí České republiky a plánů oblastí povodí. Účelem plánování v oblasti vod je mimo jiné vymezit a vzájemně harmonizovat veřejné zájmy:

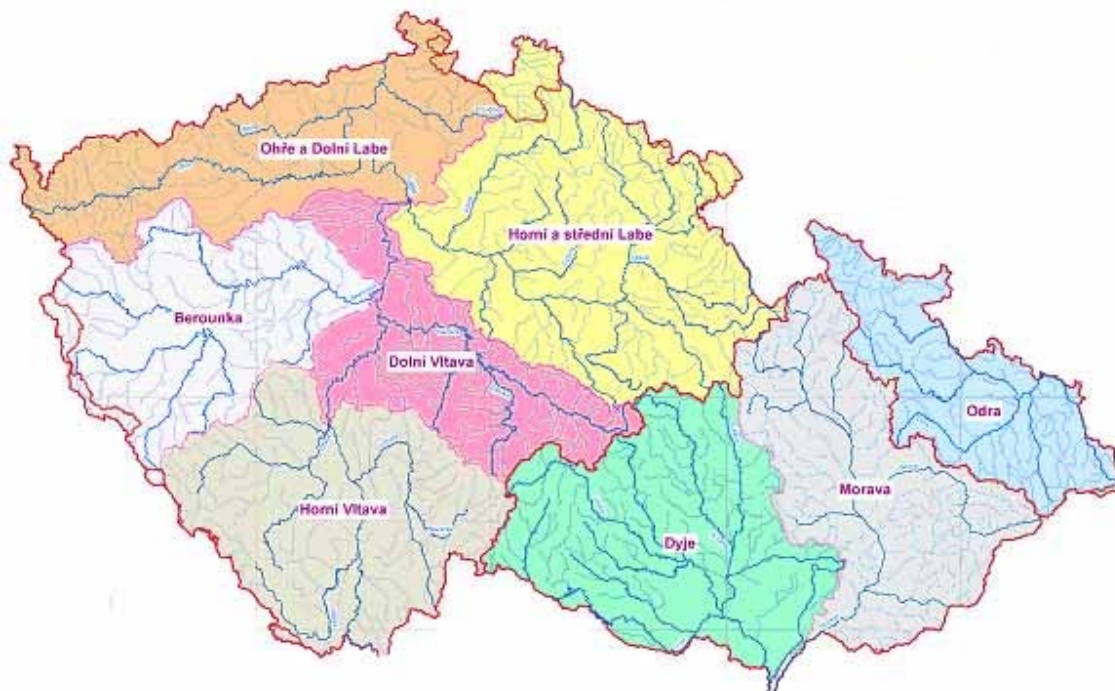
- ochrany vod jako složky životního prostředí
- ochrany před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod
- trvale udržitelného užívání vodních zdrojů a hospodaření s vodami a pro zajištění požadavků na vodohospodářské služby, zejména pro zásobování pitnou vodou.

Cílem celého procesu plánování v oblasti vod je navrhnout taková opatření v jednotlivých oblastech povodí, která povedou k dosažení „dobrého stavu“ povrchových a podzemních vod v přírodě (resp. vodních útvech, které jsou základní posuzovací jednotkou) tak, aby bylo roku 2015 dosaženo „dobrého stavu“ povrchových a podzemních vod, případně nejpozději v následujících dvou šestiletých obdobích. Nedílnou součástí plánování v oblasti vod jsou Programy opatření.

Plán hlavních povodí České republiky, který pořídilo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí, dotčenými ústředními správními úřady a krajskými úřady pro 3 hlavní povodí – povodí Labe, povodí Moravy a povodí Odry představuje dlouhodobou koncepci oblasti vod se zaměřením pro šestileté období 2007 – 2012. 1. Plán hlavních povodí byl schválen dne 23.5.2007 usnesením vlády č. 562. Závazná část Plánu hlavních povodí ČR byla vyhlášena nařízením vlády dne

Plán příslušné oblasti povodí stanoví konkrétní cíle pro danou oblast povodí na základě rámcových cílů a rámcových programů opatření Plánu hlavních povodí České republiky, potřeb a zjištěného stavu povrchových a podzemních vod, potřeb užívání těchto vod v daném území, včetně programů opatření, které jsou nutné k dosažení konkrétních cílů.

Požizovatelem plánu oblastí povodí je příslušný správce dané oblasti povodí ve spolupráci s příslušnými krajskými úřady a ve spolupráci s ústředními vodoprávními úřady. Plán oblasti povodí bude přezkoumán a aktualizován každých 6 let ode dne jeho schválení. 8 oblastí povodí bylo vymezeno vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 292/2002 Sb., ve znění vyhlášky č. 390/2004 Sb. Plán oblasti povodí podléhá posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona č 100/2001 Sb.

Obr.1.Rozdělení území do 8 oblastí povodí

Plán oblasti povodí se pořizuje ve třech etapách:

I. etapa - přípravné práce (dokončena v roce 2004)

II. etapa- návrh plánu oblasti povodí, který musí být publikován a zpřístupněn uživatelům vody a veřejnosti

III. etapa – konečný návrh plánu oblasti povodí, který musí být schválen v termínu do 22. 12. 2009 a následně zpřístupněn veřejnosti.

Etapu III – Konečný návrh plánu oblasti povodí schvalují podle své územní působnosti kraje a závazné části plánu pro správní obvod kraje vydá rada kraje nařízením.

Obsah plánu oblasti povodí a způsobu jeho zpracování, podrobnosti etap včetně postupu při jeho projednávání, je dán vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 142/2005 Sb., o plánování v oblasti vod. Podle této vyhlášky je součástí návrhu plánu oblasti povodí návrh programů opatření včetně návrhu časového plánu jejich realizace a odhadu finančních prostředků a strategie jejich financování. V programech opatření má být zvláště uveden seznam opatření zajišťující nebo podporující veřejné zájmy:

- k naplnění cílů ochrany vod
- pro ochranu před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod
- pro plnění požadavků na vodohospodářské služby.

V roce 2008 vrcholí příprava návrhů plánů jednotlivých oblastí povodí v celé ČR. Jejich stěžejní částí jsou programy opatření, které jsou sestavovány pro období let 2010 až 2012 tak, aby po realizaci v nich obsažených opatření byl dosažen předem definovaný dobrý stav vod. Podle přijatého časového plánu má být ve druhém čtvrtletí tohoto roku 1. návrh plánů oblastí povodí předložen veřejnosti k připomínkování, které má být uzavřeno do 31.12.2008.

Významným podkladem pro dopracování 1. návrhu plánů oblastí povodí, zejména návrhu programu opatření je „přehled významných problémů nakládání s vodou“, který byl na rozhraní roku 2007 a 2008 schválen krajskými úřady.

S ohledem na zaměření konference VODA ZLÍN 2008 je příspěvek dále orientován na opatření v oblasti vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu a jejich hodnocení v rámci ekonomické analýzy.

K tomuto okruhu opatření patří:

Opatření uplatněná pro vody užívané nebo které se budou využívat pro odběr vody určené pro lidskou spotřebu

Účelem těchto opatření je zejména zlepšení jakosti vodních zdrojů a jejich ochrana proti jakémukoliv znečištění. Mezi tato opatření lze zařadit stanovování ochranných pásem a způsob hospodaření v nich, sledování jakosti surové vody a opatření zmíněná v Plánech pro zlepšení jakosti surové povrchové vody odebírané za účelem úpravy na vodu pitnou

Opatření k omezování vypouštění znečištění z bodových zdrojů a jiných činností majících vliv na stav na vod

Zde jsou uvedena veškerá opatření, která jsou zaměřena na eliminaci komunálních bodových zdrojů znečištění. Opatření k eliminaci znečištění z průmyslových zdrojů a starých ekologických zátěží jsou řešeny samostatně.

Pokud se týká komunálních bodových zdrojů znečištění, tak opatření budou soustředěna na řešení:

- a. chybějících městských čistíren odpadních vod a kanalizačních systémů v aglomeracích nad 2000 EO,
- b. obnovy nebo intenzifikace městských čistíren odpadních vod ke zlepšení technologií k čištění odpadních vod v aglomeracích nad 2000 EO,
- c. chybějícího přiměřeného čištění odpadních vod v obcích o velikosti 500 až 2000 EO, kde existuje zkolaudovaná a funkční kanalizace pro veřejnou potřebu, případně doplnění této kanalizace,
- d. obnovy poruchových a zastaralých kanalizačních sítí ke snížení rizik nekontrolovaného znečišťování podzemních vod v důsledku úniku odváděných odpadních vod,
- e. dalších připravovaných racionálních opatření orientovaných na snížení vypouštěného znečištění v dalších lokalitách velikostní kategorie pod 2000 EO.

Opatření k aplikaci principu „znečišťovatel platí“

Jedná se o opatření, která budou zajišťovat finanční účast znečišťovatele za využívání vodních zdrojů a na realizaci opatření pro eliminaci jím produkovaného znečištění (pokud ještě není zajištěna). Přitom se bude vycházet ze současných ekonomických nástrojů uplatňovaných v ČR, jak vyplývají z národních právních předpisů.

Opatření pro zabezpečení vodohospodářských služeb

Jedná se zejména o opatření zajištění nebo zlepšení dodávky pitné vody podle požadavků uvedených v plánu hlavních povodí České republiky, soustředěných na výstavbu a obnovu vodovodů pro veřejnou potřebu za účelem zlepšení jakosti dodávané pitné vody a zabezpečení zásobování obyvatelstva pitnou vodou tak, aby příslušné

projekty odpovídaly cílům dotačních titulů v Operačním programu Životní prostředí, Programu rozvoje venkova a programu MZe Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací.

Pro všechna konkrétní opatření zařazená do programů opatření bude zpracován tzv. list opatření, který bude shrnovat základní údaje o daném opatření a s ohledem na dostupnost konkrétních údajů bude zpracován ve třech alternativách podrobnosti:

- list opatření **A** (opatření je navrženo poměrně přesně s lokalizací a popisem - např. pro komunální bodové zdroje, SEZ, revitalizace)
- list opatření **B** (je známa lokalizace opatření, ale není znám jeho přesný návrh)
- list opatření **C** (je znám problém – v tuto chvíli neexistuje přesný návrh opatření).

Hodnocení návrhu jednotlivých opatření, resp. stanovení jejich priorit je založeno na posouzení z hledisek:

- investiční náročnosti
- účinku opatření
- proveditelnosti opatření
- priorit z hlediska mezinárodních závazků ČR
- sociální únosnosti s ohledem na cenu vodohospodářské služby.

investiční náročnost:

Hodnotí se výše investičních nákladů všech navržených opatření oproti disponibilním finančním zdrojům v horizontu let 2009-2015. Zejména se berou v úvahu dotační tituly u fondů EU (OPŽP a Program rozvoje venkova), národní podpůrné zdroje z kapitoly MZe a MŽP i vlastní zdroje investorů.

účinek opatření:

hodnotí se zejména:

- účinek z hlediska ochrany životního prostředí, (např. ekologický účinek ČOV, umístění v území zvláštní ochrany z hlediska ochrany přírody nebo v území ochranných pásem vodních zdrojů),
- účinek vodohospodářský (jakost dodávané pitné vody, počet připojených obyvatel na vodovod a kanalizace pro veřejnou potřebu)

proveditelnost opatření:

hodnotí se zejména:

- stav investorské přípravy projektu, resp. předpoklady pro dosažení účinku projektu k roku 2015,
- technická proveditelnost projektu a realizovatelnost z hlediska očekávaných konfliktů a střetů

priority z hlediska mezinárodních závazků ČR:

priority se hodnotí s ohledem na naplnění závazků ČR v rámci předvstupních dohod s EK (naplnění přechodného období k implementaci směrnice 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod).

sociální únosnosti s ohledem na cenu vodohospodářské služby:

hodnotí se současná i prognózovaná výše vodného a stočného ve vztahu k průměrným čistým příjmům domácností.

K posouzení z hlediska investiční náročnosti

Bylo ověřeno, že realizace návrhu prioritních opatření k roku 2010, resp. přechodného období 2015 je reálná, kromě těch projektů, které předpokládají rozsáhlé plošné rekonstrukce vodovodů nebo kanalizací.

K posouzení z hlediska ekologických a vodohospodářských účinků

Zejména byla vymezena opatření realizovaná v CHKO a NP (i v obcích < 2000 EO).

Naprostá většina projektů v obcích nad 2000 EO řeší intenzifikace ČOV k odstranění nutrientů, případně řešení kalové koncovky. Jsou však identifikovány projekty, které řeší potřebu nové výstavby ČOV i v obcích nad 2000 EO.

V současné době se zjišťují prioritní projekty k zlepšení jakosti pitné vody, zejména související s rekonstrukcí úpraven vod.

Prioritu získávají dále ty projekty, které identifikují vysoký podíl nově připojených obyvatel na vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu.

K posouzení z hlediska proveditelnosti opatření a plnění mezinárodních závazků ČR

V každé oblasti povodí jsou identifikovány projekty, kde je vážně ohroženo splnění přechodného období. Jedná se o ty lokality, kde dosud nebyla zahájena příprava dokumentace pro územní řízení.

Technická realizovatelnost je hodnocena s ohledem na technickoekonomické ukazatele projektů, což zejména eliminuje případy neúměrně vysokých nákladů na připojení obyvatel na vodovodní a kanalizační síť. Hodnotí se i procento připojených obyvatel na vodohospodářskou infrastrukturu k celkovému procentu obyvatel měst a obcí.

K posouzení sociální únosnosti s ohledem na cenu vodohospodářské služby

Jsou posuzovány trendy vodného a stočného k referenčnímu roku 2005 a dále k roku 2010 a 2015.

Ve většině oblastí povodí se prognózuje tento vývoj cen:

nárůst průměrného vodného a stočného (%)	2005	2010	2015
	0	25	60

Tento nárůst je odůvodněn těmito faktory:

- od r. 2008 je zvýšena sazba DPH z 5 na 9%,
- předpokládá se, že každý rok se vodné a stočné zvyšuje o inflaci (výše inflace viz základní scénář),
- v důsledku financování nových investic s podporou fondů EU, zejména od r. 2009 do r. 2015, zvýší se provozní, tak i investiční náklady (v průměru o 3% za rok).

To, že uvedené zvyšování je limitováno sociální a ekonomickou únosností dokladují výpočty provedené pro pravděpodobný scénář trendů:

	2005	2010	2015
průměrný měsíční příjem domácnosti (Kč)	21 890	26 090	30 300
průměrné vodné a stočné (Kč)	44,50	55,60	71,20
specifické množství fakturované vody (l/os/den)	98,9	100,0	102,0
průměrná platba domácnosti za vodné a stočné (Kč/měs.)	335,60	423,90	553,80
% ceny vody (vodné a stočné) k čistému průměrnému měsíčnímu příjmu domácnosti	1,53	1,62	1,83

Za sociálně únosnou výši vodného a stočného se v ČR považuje hranice 2% průměrných čistých příjmů domácnosti (viz kapitola F.1.6.). Ve vyspělých zemích EU se však podíl za vodné a stočné pohybuje v rozmezí 1,0 až 1,5% průměrných čistých příjmů domácnosti. Z uvedené tabulky tedy vyplývá, že k r. 2015 bude výše vodného a stočného v ČR na úrovni sociální únosnosti.